

8.4.2010

Dnro 567/4/09

Ratkaisija: Apulaisoikeusasiamies Jussi Pajuoja

Esittelijä: Oikeusasiamiehensihteeri: Astrid Geisor-Goman

POLIISI SOVELSI VIRHEELLISESTI PUTKALAKIA ULKOMAALAISEN SÄILÖÖNOTTOON JA TÄMÄN ASIANAJAJATAPAAMISIIN / POLISEN TILLÄMPADE LAGEN PÅ FEL SÄTT NÄR DET GÄLLDE OMHÄNDERTAGANDE AV EN UTLÄNNING OCH DENNES RÄTT ATT TRÄFFA EN ADVOKAT

1

KANTELU

Kantelija arvosteli 17.2.2009 ja 5.3.2009 eduskunnan oikeusasiamiehelle osoitetuissa kantelukirjoituksissa Turun poliisilaitoksen menettelyä päämiehensä A:n säilöönottoa koskevassa asiassa.

Kantelija kertoi, että iranilainen A otettiin 15.2.2009 illalla säilöön ulkomaalaislain 118 §: n ja 121 §:n perusteella maasta käännättämisen täytäntöönpanoa varten. Säilöönoton yhteydessä A:lta otettiin pois hänen matkapuhelimensa, jota hänelle ei palautettu koko poliisivankilassa säilyttämisen aikana. Puhelin annettiin takaisin vasta kun häntä lähdettiin kuljettamaan Helsinki Vantaan lentokentälle 17.2.2009.

Kantelijan mukaan A olisi halunnut käyttää lakimääräistä oikeuttaan soittaa läheisilleen Suomessa, joita olivat esimerkiksi hänen kihlakumppaninsa ja serkku ja eräät muut läheiset ihmiset. Lisäksi hän olisi myös halunnut vapaasti omasta puhelimestaan soittaa lakimiehelleen sekä myös Iraniin omaisilleen.

Kantelija kiinnitti kirjoituksessaan huomiota siihen, että Metsälän säilöönottoyksikössä matkapuhelimen käyttöoikeutta on rajoitettu ainoastaan silloin, jos puhelimella voidaan kuvata.

Kantelija arvosteli myös sitä, että asiasta on aiemminkin kanneltu eduskunnan oikeusasiamiehelle, mutta mikään ei ole Turun poliisilaitoksella muuttunut, ainakaan paremmaksi.

Kantelija arvosteli myös sitä, että myös häneltä otettiin puhelin pois kun hän meni tapaamaan päämiestään.

[...]

3

RATKAISU

3.1. Saadun selvityksen sisältöä

3.1.1 Sisäasiainministeriön poliisiosaston esikunta

Poliisiosaston esikunta toteaa muun muassa, että kyseisessä tapauksessa ulkomaalaislain nojalla säilöön otettu A oli otettu säilöön Turun poliisivankilaan, jolloin häneen sovelletaan poliisin säilyttäminen henkilöiden kohtelusta annettua lakia ottaen huomioon säilöön ottamisen peruste (jäljempänä putkalaki). Putkalaki ei oikeuta säilöön otettua käyttämään yhteydenpitoon omaa matkapuhelinta. Kun selvityksistä ja lausunnoista ei käy ilmi, että A:n oikeutta olla puhelimitse yhteydessä säilytystilan ulkopuolelle olisi rajoitettu pakkokeinolain 1 luvun 18 b §:ssä tarkoitetulla tavalla, niin A:n mahdollisuus puhelimen käyttöön olisi tullut toteuttaa ottaen huomioon hänen säilöön ottamisensa peruste. Puhelimen käyttö on kuitenkin suhteutettava poliisin käytännön mahdollisuuksiin sen järjestämiseen.

Avustajan puhelimen osalta poliisiosasto totesi, että avustajankin kohdalla noudatetaan putkalakia, jonka mukaan edellytykseksi muun henkilön pääsulle säilytystilaan voidaan asettaa mukana tuotujen tavaroiden jättäminen poliisin säilytettäväksi poliisin määräämällä tavalla (10 luvun 1 §). Poliisilaitoksen menettely perustui poliisivankilan järjestyssääntöön, joka on sisäasiainministeriön antaman ohjeen (SMDno/2008/767) mukainen. Putkalaisissa ei ole estettä avustajan puhelimen pois ottamiseen, kun hän on tullut tapaamaan Turun poliisivankilan tiloihin ulkomaalaislain nojalla säilöön otettua ulkomaalaista. Kyseisessä tapauksessa ei kuitenkaan ole esitetty mitään erityisiä perusteita, miksi avustajalta on otettu puhelin pois, mitä tulisi miettiä otettaessa huomioon kyseisen säilöön ottamisen peruste.

3.1.2 Länsi-Suomen lääninhallituksen poliisiosasto

Lausunnossa todetaan muun muassa, että poliisilaitokselta saadussa lausunnossa ja selvityksessä ei käy ilmi, että A:n oikeutta olla puhelimitse yhteydessä olisi rajoitettu pakkokeinolain 1 luvun 18 b §:ssä tarkoitetulla tavalla. Näin ollen A:lle olisi tullut mahdollisuuksien mukaan antaa mahdollisuus olla puhelimitse yhteydessä säilytystilan ulkopuolelle.

Poliisin lääninjohto katsoo, ettei lausunnoissa ja selvityksissä käy ilmi sellaisia A:han liittyviä syitä, joiden vuoksi A:n yhteydenpitoa ulkomaailmaan olisi ollut syytä rajoittaa. Poliisin lääninjohto viittaa putkalain esitöihin, joiden mukaan poliisille asetettava velvollisuus puhelimen käytön järjestämiseen on suhteutettu poliisin käytännön mahdollisuuksiin. Poliisin säilytystiloissa ei pääsääntöisesti ole säilytystiloihin sijoitettuja puhelimia, jotka vaikeuksitta soveltuisivat vapautensa menettäneiden käytettäviksi. Jos vapautensa menettäneelle on mahdollisuus järjestää tilaisuus puhelimen käyttöön poliisin säilytystilassa, tulisi vapauden menettäneen antaa hyödyntää tätä mahdollisuutta.

Poliisin lääninjohtoon näkemyksen mukaan puhelimen pois ottamisessa avustajalta voidaan lähtökohdallisesti soveltaa putkalain säännöksiä (10 luvun 1 §). Lausunnosta ja selvityksistä ei kuitenkaan tule esiin mitään erityisiä perusteita asiamiehen puhelimen poisottamiselle.

3.1.3 Poliisilaitoksen selvitys

Komisario X:n selvityksissä todetaan muun ohessa, että matkapuhelimen ottaminen pois A:lta perustui Turun kihlakunnan säilöissäpitotilojen järjestyssääntöön. Järjestyssääntöön tarkoituksena on turvata kiinniotettujen oikeudet. Selvityksissä todetaan, että Turun poliisivankilassa, jossa A:ta säilytettiin, säilytetään myös henkilöitä, joiden osalta esitutkinta on kesken. Tämän vuoksi kaikilta säilöissäpitotiloissa säilytettäviltä otetaan pois matkaviestimet, jotta tietojen välitystä ja esitutkinnan

vaikeuttamista ei pääsisi tapahtumaan. Tällaisissa tapauksissa on yleensä vaara todisteiden hävittämisestä tai todistajaan vaikuttamisesta. Puhelujen rajoittaminen ei ole tarkoittanut sitä, ettei kiinniotettu kykenisi pitämään yhteyttä asiamieheensä. A sai soittaa poliisin puhelimella asiamiehelleen.

3.2. Arviointi

3.2.1 Oikeusohjeet

Ulkomaalaislain 123 §:n 5 momentin mukaan poliisin tai rajavartiolaitoksen pidätystiloihin sijoitettuun ulkomaalaiseen sovelletaan, mitä poliisin säilyttämien henkilöiden kohtelusta annetussa laissa (841/2006) säädetään ottaen huomioon säilöön ottamisen peruste. Ulkomaalaisen valitusoikeuteen sovelletaan kuitenkin, mitä säilöön otettujen ulkomaalaisten kohtelusta ja säilöönottoyksiköstä annetun lain 5 luvussa säädetään muutoksenhausta. (29.9.2006/849)

Säilöön otettujen ulkomaalaisten kohtelusta säilöönottoyksiköissä annetun lain (jäljempänä säilöönottolaki) 2 luvun 9 § 3 momentin mukaan poliisin pidätystiloihin sijoitettuun ulkomaalaiseen sovelletaan, mitä poliisin säilyttämien henkilöiden kohtelusta annetussa laissa (841/2006, jäljempänä putkalaki) säädetään ottaen huomioon säilöön ottamisen peruste. Ulkomaalaisen valitusoikeuteen sovelletaan kuitenkin, mitä 5 luvussa säädetään muutoksenhausta. (29.9.2006/850)

Säilöönottolain 5 luvussa 26 §:n 1 momentin mukaan säilöön otetulla ulkomaalaisella on oikeus hakea muutosta valittamalla käräjäoikeuteen seuraavista päätöksistä:

- 1) 15 §:n 3 ja 4 momentissa tarkoitetusta tapaamisen epäämisestä;
- 2) 17 ja 18 §:ssä tarkoitetusta puhelimen ja sähköisen viestinnän rajoittamisesta tai kieltämisestä;
- 3) 19 §:ssä tarkoitetun poistumisluvan epäämisestä; sekä
- 4) 23 §:n 1 momentissa tarkoitetusta kiellettyjen esineiden ja aineiden poisotosta.

Kun 1 momentissa tarkoitettu asiasta tehdään päätös, ulkomaalaiselle on samalla annettava kirjallinen valitusosoitus. Valitusosoituksessa on mainittava tuomioistuin, jolle valitus asiassa voidaan tehdä, valituksen tekemistä koskeva määräaika sekä selostettava muutoin, mitä valitusta tehtäessä on noudatettava.

Säilöönottolain 4 luvussa 17:n mukaan puhelimen käytön ehdoksi voidaan asettaa, että säilöön otettu ulkomaalainen ilmoittaa, kehen hänellä on tarkoitus olla yhteydessä. Puhelimen käyttö voidaan kieltää, jos sen perustellusta syystä arvioidaan vaarantavan ulkomaalaisen maahantuloedellytysten tai henkilöllisyyden selvittämisen tai jos voidaan perustellusta syystä olettaa, että puhelimen käyttö myötävaikuttaa rikoksen tekemiseen.

Säilöönottolain 4 luvussa 18:n mukaan ulkomaalaisen oikeutta olla yhteydessä säilöönottoyksikön ulkopuolelle televiestintää, muuta sähköistä viestintää tai muuta tämän kaltaista teknistä yhteyttä käyttämällä voidaan rajoittaa 17 §:ssä säädetyillä perusteilla ottamalla matkapuhelin tai muu viestintälaitte pois ulkomaalaiselta kiellon ajaksi.

Putkalain 6 luvun 6 §:n mukaan vapautensa menettäneelle on mahdollisuuksien mukaan annettava

omalla kustannuksellaan mahdollisuus olla puhelimitse yhteydessä säilytystilan ulkopuolelle, jolle tätä oikeutta ole pakkokeinolain 1 luvun 18b §:ssä tarkoitetulla tavalla rajoitettu. Säilytystilan järjestyksessä voidaan antaa säilytystilan toiminnan ja järjestyksen kannalta välttämättömiä määräyksiä puhelimen käyttöajoista.

Putkalain esitöiden (HE 90/2005 vp) yksityiskohtaisten perusteluiden mukaan poliisille asetettava velvollisuus puhelimen käytön järjestämiseen olisi suhteutettu poliisin käytännön mahdollisuuksiin, koska poliisin säilytystiloissa ei pääsääntöisesti ole korttipuhelimia tai muita säilytystiloihin sijoitettuja puhelimia, jotka vaikeuksitta soveltuisivat vapautensa menettäneiden käytettäväksi.

Putkalain esitöissä todetaan, että esimerkiksi poliisin henkilökunnan työvuorojen järjestelyjen ja puhelujen valvontatarpeen johdosta voi olla välttämätöntä rajoittaa puhelimen käyttö sellaiseen ajankohtaan, jolloin säilytystilassa on riittävä henkilökunta valvomaan puheluja. Jos vapautensa menettäneelle on mahdollista järjestää tilaisuus puhelimen käyttöön poliisin säilytystilassa, tulisi vapautensa menettäneen antaa hyödyntää tätä mahdollisuutta.

3.2.2 Kannanotto

3.2.2.1 Puhelimen pois ottaminen ulkomaalaislain nojalla säilöön otetulta

Edellä mainittujen oikeusohjeiden perusteella poliisin pidätystiloihin ulkomaalaislain nojalla sijoitettuun ulkomaalaiseen sovelletaan putkalakia. Lakia sovellettaessa on kuitenkin otettava huomioon säilöön ottamisen peruste ja että ulkomaalaisella on valitusoikeus tietyistä hänen oikeuksiaan rajoittavista toimenpiteistä.

Säilöönottolain esitöiden (HE 192/2001vp., sivu 23) yksityiskohtaisissa perusteluissa on selostettu tarkemmin miten säilönotettua ulkomaalaista on kohdeltava ja mitä säilöönottamisen perusteen huomioonottaminen ulkomaalaisen osalta tarkoittaa. Esitöiden mukaan ulkomaalaisia on kohdeltava oikeudenmukaisesti. Oikeudenmukaiseen kohteluun kuuluu se, että heitä ei perusteettomasti aseteta keskenään eriarvoiseen asemaan. Ulkomaalaisten ihmisarvon kunnioittaminen edellyttää sitä, että heidän oikeuksiaan ei rajoiteta enempää kuin ehdotettu laki ja muu lainsäädäntö sallii. Oikeuksien rajoittaminen vaatii aina yksilökohtaista harkintaa kyseessä olevan oikeuden ja suojattavan intressin välillä. Tämä tarkoittaa sitä, että rajoitusten ja niiden toimeenpanemiseksi valittujen keinojen tulee olla oikeassa suhteessa todelliseen vaaraan ja suojeltavaan intressiin nähden. Rajoitukset eivät saa olla voimakkaampia tai pitempiaikaisia kuin mitä suojeltava intressi välttämättä vaatii.

Edellä mainittu nk. suhteellisuusperiaate on kirjattu myös poliisilain 2 luvun yleisiä poliisin toimintaperiaatteita koskevaan 2 §:ään.

Totean, että poliisin pidätystiloihin sijoitettuun ulkomaalaiseen oikeuksien rajoittaminen vaatii aina tapauskohtaista harkintaa ja ulkomaalaisen oikeuksiin kohdistuvat rajoitustoimenpiteet on suhteutettava todellisen vaaran välttämiseen. Tämän lisäksi on huomioitava, että joidenkin rajoitustoimenpiteiden osalta ulkomaalaisella on myös poliisin pidätystiloissa valitusoikeus.

Säilöönottolain 5 luvussa 26 §:n 1 momentin mukaan ulkomaalaisella on oikeus hakea muutosta matkapuhelimen ja sähköisen viestimen poisottamisesta. Säilöönottolain esitöissä (HE 192/2001vp,

sivu 30) on tarkennettu lain 17 ja 18 §:ssä tarkoitettuja poisottamisen perusteita. Esitöiden mukaan perusteena pois ottamiselle voi olla muun muassa tutkinnalliset syyt.

Poliisilaitoksen lausunnosta ja selvityksestä ilmenee, että matkapuhelimen pois ottaminen Alta perustui Turun kihlakunnan säilöissäpitotilojen järjestyssääntöön, jota sovelletaan kaikkiin säilöissäpitotiloissa säilytettäviin. Järjestyssäännön tarkoitus on estää, ettei tietojen välitystä ja esitutkinnan vaikeuttamista tapahtuisi.

Alta on edellä mainittu selvitys huomioon ottaen otettu matkapuhelin pois ns. tutkinnallisista syistä. Näin ollen poliisilaitoksen olisi tullut tehdä A:n matkapuhelimen poisottamisesta päätös ja antaa hänelle päätöksestä 5 luvun 26 §:n 2 momentin mukainen kirjallinen valitusosoitus.

Käsillä olevassa asiassa on myös edellä mainitun selvityksen valossa selvää, että A:n kohdalla ei ole otettu huomioon hänen säilöön ottamisen perustetta, vaan häntä on kohdeltu poliisivankilassa yleisesti noudatettujen käytäntöjen mukaisesti.

Poliisilaitoksen olisi tullut mielestäni toimia tilanteessa toisin. Ulkomaalaislain nojalla säilytettävien kohtelu ei lähtökohtaisesti tule samaistaa rikosepäilyn tai poliisilain nojalla säilytettäviin, vaan kohtelu edellyttää tapauskohtaista harkintaa. Poliisilaitoksen olisi siten tullut ottaa huomioon A:n säilönottamisen peruste. Hänet oli otettu säilöön lyhyeksi ajaksi käännättämisen täytäntöönpanoa varten. Toisin sanoen säilössä pidon tarkoitus lienee ollut estää se, että A ei esimerkiksi piiloutumalla olisi vaikeuttanut käännättämisen täytäntöönpanoa. Tällaisissa tilanteissa poliisilaitoksen em. järjestyssäännön tarkoitus huomioon ottaenkin olisi voinut menetellä toisin. A:n olisi voitu esimerkiksi antaa käyttää matkapuhelintaan ollessaan yksin sellissä. Eräissä muissa poliisivankiloissa ulkomaalaislain nojalla säilytettävien on sallittu käyttää matkapuhelinta sellissä, silloin kun sellissä ei ole muita säilytettäviä. Puhelin on kuitenkin jätettävä selliin esimerkiksi ulkomaalaisen ulkoilun ajaksi. Tällä pyritään estämään sen, ettei puhelin kulkeudu muulle säilytystilassa olevalle säilöön otetulle.

Turun poliisilaitoksen lähinnä järjestyssääntöön perustuvat järjestelyt ja käytännöt ovat selvityksestä päätellen kokonaan sivuuttaneet säilöönottolain 2 luvun 9 § 3 momentin mukaisen valitusoikeuden ja harkinnan siitä, millä perusteella A oli poliisin pidätystiloissa säilöön otettuna ja hänen oikeuksien rajoittamiseen vaadittavan tapauskohtaisen harkinnan. Asian jälkikäteisarvostelussa pidän varsin selvänä, että puhelimen pois ottamista nyt kysymyksessä olevassa tilanteessa ja selvityksessä esitetyillä perusteilla on pidettävä virheellisenä toimenpiteenä.

Poliisilaitoksen virheellisen menettelyn moitittavuuden arvioinnissa olen ottanut huomioon muun muassa sen, että poliisin pidätystiloihin ulkomaalaislain nojalla sijoitetun henkilön puhelimen pois ottamista koskevat rajoitukset ja käsitiesisältö eivät ilmene suoraan putkalain tekstistä. Toisaalta säilöönottolaissa ja ulkomaalaislaissa tehdyt lainsäädännölliset ratkaisut on käsitykseni mukaan tiedostettu huonosti poliisihallinnossa. Tällöin kyse näyttää kuitenkin olevan laajemmin vallitsevasta asiantilasta eikä ensisijaisesti tai nimenomaisesti Turun poliisilaitoksen menettelystä.

Ulkomaalaisen oikeusturvan kannalta pidän käytännön muuttamista ja selkeyttämistä lainmukaiseksi ensiarvoisen tärkeänä.

3.2.2.2 Puhelimen pois ottaminen asiamieheltä

Sisäasiainministeriön poliisiosaston lausunnon mukaan putkalaisissa avustajalla ei ole erityisasemaa muihin henkilöihin verrattaessa. Lisäksi poliisivankilassa noudatetun järjestyssäännön mukaan tapaja pääsee poliisivankilassa tiloihin muun muassa, kun hänen päällysvaatteensa ja muut kanta-muksensa on jätetty tapaamistilan ulkopuolelle. Tarkastuksen suorittaa joko tutkija, vartija tai muu poliisihenkilö. Tässä tapauksessa on toimittu järjestyssäännöksen mukaisesti, joka on sisäasiainministeriön antaman ohjeen (poliisin säilyttämien henkilöiden kohtelu SMDno/2008/767) mukainen. Järjestyssäännössä ei ole eritelty erikseen muiden lakien tai ulkomaalaislain perusteella säilöön otettujen tai tiloissa liikkuvien muiden henkilöiden kohtelusta, vaan se koskee kaikkia poliisin säilytystiloihin otettuja vapautensa menettäneitä. Poliisiosaston näkemyksen mukaan putkalaisissa ei ole estettä avustajan puhelimen pois ottamiseen hänen tullessa tapaamaan ulkomaalaislain nojalla säilöön otettua, mutta kyseisessä tapauksessa ei kuitenkaan ole esitetty mitään erityisiä perusteita, miksi avustajalta on otettu puhelin pois, mitä tulisi ehkä harkita otettaessa huomion kyseisen päämiehen säilöön ottamisen peruste.

Putkalain 10 luvun 1 §:n 2 momentin mukaan säilytystilaan pääsyn edellytykseksi voidaan asettaa päällysvaatteiden ja mukana tuotujen tavaroiden jättäminen poliisin säilytettäväksi poliisin määräämällä tavalla. Myös henkilöllisyyden todistaminen voidaan asettaa säilytystilaan pääsyn ja säilytystilan alueella liikkumisen ehdoksi. Alueella liikkumiselle voidaan asettaa muitakin järjestyksen tai turvallisuuden ylläpitämiseksi tarpeellisia ehtoja.

Totean, että edellä mainittu säännös mahdollistaa puhelimen pois ottamisen avustajalta, mutta se mahdollistaa myös muunlaisen menettelyn. Toisin sanoen puhelimen pois ottaminen edellä mainitun säännöksen nojalla on harkinnanvaraista.

Asiamiehen puhelimen pois ottamisen osalta on saatujen selvitysten perusteella selvää, että avustajan kohdalla on menetelty Turun poliisilaitoksella yleisesti noudatettujen käytäntöjen mukaisesti. Käytäntö perustuu järjestyssääntöön, joka taas perustuu poliisiosaston antamaan ohjeeseen. Avustajaa ei toisin sanoen ole asetettu muista poliisivankilaan tulevista tapajista erityisasemaan eikä tapaamisjärjestelyissä ole huomioitu A:n säilöönoton perustetta tai ylipäättänsä käytetty säännöksen sisältämää virkamiehen harkintavaltaa.

Tähän harkintavaltaan liittyen totean, että mielestäni käsillä oleva asia ei rajoitu pelkästään kysymykseen siitä, mahdollistaako edellä mainittu säännös puhelimen pois ottamisen putkalain 6 luvun 4 §:n 1 momentissa tarkoitettulta avustajalta tai asianajajalta (jäljempänä asianajaja), joka on tullut poliisivankilan tiloihin tapaamaan ulkomaalaislain nojalla säilöön otettua ulkomaalaista.

Kun kyse on asianajajan ja tämän päämiehen tapaamisesta ja siihen liittyvistä järjestelyistä, tulee tarkastella laajemminkin sitä, onko menettely ollut asianmukaista ulkomaalaisen asianajopalvelun turvaamisen kannalta.

A:n asiamiehen mukaan hän olisi saattanut tarvita matkapuhelintaan esimerkiksi, mikäli tapaamisessa olisi tullut kieliongelmia ja olisi ollut tarvetta soittaa soraamin kielen tulkille. A:lla oli myös muita tarpeita käyttää avustajansa puhelinta, kun hänen omansa oli säilöönottotilaan tullessa otettu häneltä pois. Asiamiehen mukaan A:lta tai häneltä ei matkapuhelinta olisi otettu pois, mikäli A olisi ollut säilöön otettuna säilöönottokeskuksessa.

Asianajajatapaamiset nauttivat perustuslain 10 §:n ja Euroopan ihmisoikeussopimuksen 8 artiklan mukaista yksityiselämän ja kirjeenvaihdon suojaa. Edelleen vapautensa menettäneelle kuuluvista oikeuksista (perustuslain 7 § ja Euroopan ihmisoikeussopimuksen 5 artikla) johtuu, että avustajan/asianajajan toimintaedellytykset tulee turvata asianmukaisesti kaikissa tilanteissa. Katson, että tarve näiden toimintaedellytysten turvaamiseen ei ainakaan periaatteellisella tasolla vaihtele sen mukaan, onko ulkomaalainen säilöön otettuna poliisivankilassa tai säilöönottokeskuksessa.

Säilönottolain 2 luvun 6 §:n mukaan ulkomaalaisella on oikeus pitää yhteyttä muun muassa Suomessa olevaan yleiseen oikeusavustajaan, asiamiehenään toimivaan asianajajaan tai muuhun oikeustieteen kandidaatin tutkinnon suorittaneeseen henkilöön, joka antaa ammattimaisesti oikeudellista apua ja neuvontaa turvapaikanhakijoille, pakolaisille ja muille ulkomaalaisille. Tätä yhteydenpitoa ei saa kyseisen pykälän 2 momentin mukaan valvoa tai rajoittaa. Huomattavaa on myös, että kyseisen pykälän 2 momentin mukaan asianajaja ei ole myöskään velvollinen alistumaan turvatarkastukseen, kuten muut ulkomaalaista tapaamaan tulevat henkilöt ovat. Asianajajille on siten säilönottolaissa annettu erityisasema muihin tapaihin nähden. Lain esitöissä (HE 192/2001vp., sivu 24) tätä erityisasemaa on perusteltu sillä, että asianajajat asianajajaliiton jäseninä ja yleiset oikeusavustajat virkamiehinä ovat sellaisen julkisen valvonnan alaisia, että heidän ei voida olettaa tahallisesti vaikeuttavan säilöönottoon liittyviä tutkinnallisia intressejä. Sama oletamus koskee myös oikeudellista apua ja neuvontaa antavia yleishyödyllisiä yhdistyksiä.

Yhteenvetona totean seuraavan. Putkalain 10 luvun 1 § 1 momentin perusteella avustajan säilytystilaan pääsyn edellytykseksi voidaan asettaa päällysvaatteiden ja mukana tuotujen tavaroiden kuten puhelimen jättäminen poliisin säilytettäväksi poliisin määräämällä tavalla. En pidä tätä menettelyä edellä mainittujen asianajajan toimintaedellytysten turvaamisnäkökulmasta tai ulkomaalaislain nojalla säilöön otetun perusoikeuksien toteutumisen näkökulmasta perusteltuna. Asianajajien tapaamisia ulkomaalaislain nojalla säilytettävien kanssa ei lähtökohtaisesti tule samaistaa poliisivankilaan tulleiden muiden vieraiden tapaamisiin. Siten puhelimen pois ottaminen Karhuselta olisi edellyttänyt mielestäni yksilökohtaista harkintaa ja joustavampaa toimintaa, jossa olisi tullut myös huomioida Kante-lijän asema A:n asiamiehenä ja A:n säilönottamisen peruste.

4

TOIMENPITEET

Saatan edellä kohdassa 3.2.2.1 esittämäni käsitykseni virheellisestä menettelystä ja kohdassa 3.2.2.2 esittämäni käsitykseni avustajan aseman ja ulkomaalaisen säilöön ottamisen perusteen huomioon ottamisesta putkalakia sovellettaessa Varsinais-Suomen poliisilaitoksen tietoon vastaisen varalle. Tässä tarkoituksessa lähetän laitokselle jäljennöksen tästä päätöksestäni.

Lähetän tämän päätökseni myös poliisihallitukselle tiedoksi. Pyydän poliisihallitusta saattamaan tämän päätökseni poliisilaitosten tietoon. Esitän poliisihallitukselle harkittavaksi, antaako tämän päätöksen jaksossa 3.2.2 esittämäni kannanotto aiheutta sisäasiainministeriön antaman ohjeen (SMDno/2008/767) muutokseen. Poliisihallitus voisi myös muulla sopivaksi katsomallaan tavalla huolehtia siitä, että vastaavanlaisia virheitä ei pääse enää jatkossa tapahtumaan. Tässä tarkoituksessa lähetän myös poliisihallitukselle jäljennöksen tästä päätöksestäni.

Ilmoitan ratkaisustani myös Suomen Asianajajaliitolle lähettämällä sille jäljennöksen tästä päätöksestäni.

Pyydän Varsinais-Suomen poliisilaitosta ja poliisihallitusta ilmoittamaan 30.6.2010 mennessä, mihin toimenpiteisiin tämä päätökseni on mahdollisesti antanut aihetta.